

Vzdělávací oblast : **Umění a kultura**
Vyučovací předmět : **Výtvarná výchova**

Charakteristika vyučovacího předmětu – 1. stupeň

Vyučovací předmět *Výtvarná výchova* vychází ze vzdělávací oblasti *Umění a kultura* a umožňuje žákům jiné než racionální poznávání světa – poznávání okolního i svého vnitřního světa prostřednictvím výtvarných činností a postupně se formujícího výtvarného myšlení. Toto poznání směřuje k tomu, aby se žáci naučili rozumět výtvarnému umění, jeho jazyku a významu, aby se učili chápat výtvarnou kulturu v nejširším slova smyslu. Kultivuje schopnosti žáků svět kolem sebe citlivě vnímat, prožívat jej, objevovat v něm estetické hodnoty. Cílem předmětu je, aby si žáci prakticky osvojili potřebné výtvarné dovednosti a techniky, rozvíjeli svou přirozenou potřebu vlastního výtvarného vyjádření, svou fantazii a prostorovou představivost, smysl pro originalitu a vlastní výraz. Aktivita vycházející ze vzdělávacího obsahu Výtvarné výchovy pomáhají utvářet kreativní stránky osobnosti žáka.

Na 1.stupni základního vzdělávání se žáci seznamují prostřednictvím činností s výrazovými prostředky a s jazykem výtvarného umění. S nimi se učí tvořivě pracovat, užívat je jako prostředků pro sebevyjádření. Poznávají zákonitosti tvorby, seznamují se s vybranými uměleckými díly, učí se je rozpoznávat a interpretovat vzhledem ke svým věkovým zkušenostem.

Cíle vyučovacího předmětu

- směřovat k podchycení a rozvíjení zájmu o výtvarné umění
- vést k porozumění základním pojmům ve výtvarné výchově
- seznamovat se základními zákonitostmi při používání různých výtvarných technik
- učit chápat umělecký proces jako způsob poznání a komunikace
- učit užívat různorodé umělecké vyjadřovací prostředky pro vyjádření svého vnímání, citění, poznávání

Vyučovací předmět výtvarná výchova je úzce spjat s ostatními předměty všech vzdělávacích oblastí. Ve vyučovacím předmětu se realizují tato průřezová témata: osobnostní a sociální výchova OSV
 enviromentální výchova EV
 mediální výchova MV

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

- Žáci jsou vedeni ke samostatnému pozorování a vnímání reality a řešení výtvarných problémů
- učitel vede žáky k aktivnímu vizuálně obraznému vyjádření, žáci prakticky využívají své poznatky v různých výtvarných činnostech
- žáci se učí plánovat, organizovat a vyhodnocovat své výtvarné činnosti
- žáci zaujímají a vyjadřují svůj postoj k vizuálně obraznému vyjádření druhých
- žáci se učí chápat umění a kulturu jako hodnotnou součást lidské existence

Kompetence k řešení problémů

- učitel vede žáky k tvořivému přístupu při řešení výtvarných úkolů, poznávání a využívání různých výtvarných technik
- žáci samostatně kombinují různé vhodné materiály a prostředky k vyjádření svého výtvarného záměru
- žáci přemýšlí o různorodosti ztvárnění téhož vizuálně obrazného vyjádření a zaujímají k nim svůj postoj
- žáci využívají získaná poznání při vlastní tvorbě

Kompetence komunikativní

- žáci se zapojují do diskuse, učí se chápat umění jako možný komunikační prostředek
- poznávají, že výtvarná díla bývají všeobecně srozumitelná i beze slov
- respektují názory jiných, seznamují se různými výtvarnými kulturami
- žáci pojmenovávají vizuálně obrazné elementy, porovnávají je, snaží se vyjadřovat k různým výtvarným dílům
- učitel vede žáky k obohacování slovní zásoby o odborné termíny z výtvarné oblasti

Kompetence sociální a personální

- vedeme žáka k uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince
- žáci se učí tvořivě pracovat samostatně i ve skupině
- učitel vede žáky ke vzájemné pomoci, kritickému hodnocení práce své i ostatních
- snažíme se prohlubovat v žácích pozitivní vztah k výtvarnému umění a obohacovat jejich emocionální život
- žáci se učí respektovat různorodost ztvárnění stejného motivu, možnost alternativních přístupů

Kompetence pracovní

- žáci jsou vedeni k pozitivnímu vztahu k práci (za dobrou práci vždy pochválíme)
- žáci užívají samostatně různé vhodné výtvarné techniky, materiály a nástroje
- žáci dodržují při práci hygienická a bezpečnostní pravidla
- učitel vede žáky k využívání návyků a znalostí v další praxi
- při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí, vedeme žáky k adaptaci na proměňující se pracovní podmínky
- seznamujeme žáky s různými výtvarnými profesemi (exkurze, filmy, besedy, ...)
- podporujeme talentované žáky při rozvíjení jejich nadání

Kompetence občanské

- žáci vnímají, chápou a respektují estetické požadavky na životní prostředí a úlohu výtvarných děl ve společnosti
- vedeme žáky k sebeúctě a úctě k ostatním lidem a toleranci k jejich výtvarným projevům, netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu
- učitel pomáhá žákům vytvořit si vlastní postoj k výtvarným dílům
- vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví, životního prostředí a důležitosti vzájemné pomoci a spolupráce

Očekávané výstupy

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru - 1. stupeň

1. období

žák

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

2. období

žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sochařský postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Učivo

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** - linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury -jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru
- **uspořádání objektů do celků** - uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření
- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vizuálně obrazná vyjádření podnětů hmatových, sluchových, pohybových, čichových, chuťových a vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly
- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – **umělecká výtvarná tvorba, fotograafie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama**

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** - manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, akční tvar malby a kresby
- **typy vizuálně obrazných vyjádření** - jejich rozlišení, výběr a uplatnění -hračky, objekty, ilustrace textů, volná malba, socha, plastika, animovaný film, comics, fotografie, elektronický obraz, reklama
- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** - hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, založené na smyslovém vnímání)

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- **osobní postoj v komunikaci** - jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací
- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** - v komunikaci se spolužáky, rodinnými příslušníky a v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje (ve škole i mimo školu); vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření
- **proměny komunikačního obsahu** – **záměry tvorby a proměny obsahu vlastních vizuálně obrazných vyjádření i děl výtvarného umění**

Učební plán předmětu Výtvarná výchova

Vyučovací předmět výtvarná výchova se vyučuje jako samostatný povinný předmět v 1. až 5. ročníku následovně:
V 1. období po 1 hodině týdně v ročníku, ve 2. období 2 hodiny týdně v ročníku .

ročník	1.	2.	3.	4.	5.	celkem hodin
časová dotace	1	1	1	2	2	7
disponibilní hodiny	0	0	0	0	0	0
týdenní dotace celkem	1	1	1	2	2	7

Vzdělávací oblast: **Umění a kultura**
 Vyučovací předmět: **Výtvarná výchova**
 Ročník: **1.**

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák -výtvarně zobrazuje okolní svět, své zážitky - rozvíjí svou představivost a fantazii - znázorňuje postavy lidí, zvířat, krajinné prvky, dopravní prostředky... - prvky syntetizuje na dějový celek - vnímá přírodu jako svět tvarů a barev - učí se pozorovat - vyhledává zajímavé přírodniny - nachází v přírodninách různé tvary a podoby, - rozlišuje vlastnosti přírodnin (tvrdé – měkké, hladké – hrubé, hebké – drsné) - poznává nejbližší okolí - zkoumá funkce - seznamuje se s tvary - hravou formou poznává barvy (husté a řídké, tmavé a světlé) - rozpíjí, zapouští barvy	Tematické práce - Naše rodina - Ilustrace pohádky - Vánoce - Velikonoce - Zážitky ze života dětí Výtvarné osvojování přírody - Listy - Otisky přírodnin - Hra s přírodními strukturami - Stavby s použitím přírodnin Výtvarné osvojování věcí - Věci kolem nás - Hračky Experimentování s výtvarnými prostředky - sůtisk - zapouštění do vlhkého podkladu	OSV - kreativita - rozvoj smyslové citlivosti	

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
- pracuje s plastickým materiálem - osvojuje si pracovní návyky - učí se rozlišovat a pojmenovávat zákl. prostorové tvary - seznamuje se s modely - vytváří stavby z vlhkého písku - zkouší umístit jednotlivé prvky do prostor - učí se chápat, tvořit a používat užité umění - rytmicky řadí prvky - získává zájem o umělecké dílo - vnímá ilustrace jako doplněk literárního díla	Modelování - stlačování, hnětení, válení, - figurky, jednoduché tvary Organizace prostoru - reliéfní model přírodního okolí - papírové město Dekoratивní práce - dekorativní tvarový a barevný rytmus v pásu Výtvarné umění - ilustrace Josefa Lady, Jiřího Trnky - loutky	OSV - rozvíjí schopnosti poznání - znázorňuje jemu citově blízká témata - poznává nové lidi kolem sebe EV - budování správného vztahu k přírodě - vytváření estetického vztahu k přírodní skutečnosti	malba vodovými barvami vycházky

Vzdělávací oblast: **Umění a kultura**
 Vyučovací předmět: **Výtvarná výchova**
 Ročník: **2.**

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák - výtvarně zobrazuje své zážitky - rozvíjí svou představivost a fantazii - znázorňuje postavy lidí, zvířat, krajinné prvky, dopravní prostředky... - prvky syntetizuje na dějový celek - znázorňuje vyprávěný text - vnímá přírodu jako svět tvarů a barev - učí se pozorovat - vyhledává zajímavé přírodniny - nachází v přírodninách různé tvary a podoby, - rozlišuje vlastnosti přírodnin (tvrdé – měkké, hladké – hrubé, hebké – drsné, ohebné - pevné) - tvoří prostorové útvary - zkoumá funkce - napodobuje pracovní pohyby - poznává základní vztah mezi tvarem, funkcí a materiálem věcí - zobrazuje jednoduché předměty	Tematické práce - zážitky ze života dětí - ilustrace pohádky - náš dům, okolí školy - Vánoce - Velikonoce Výtvarné osvojování přírody - roční období - otisky přírodnin - hra s přírodními objekty - stavby s použitím přírodnin Výtvarné osvojování věcí - věci kolem nás - jednoduché předměty denní potřeby	OSV - rozvíjí schopnosti poznání - znázorňuje jemu citově blízká témata - poznává nové lidi kolem sebe EV - budování správného vztahu k přírodě - vytváření estetického vztahu k přírodní skutečnosti	

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák - pozná a umí použít základní barvy - rozezná barvy světlé a tmavé - dotváří barevnou plochu na základě představy a fantazie - procvičuje poznávání barev (teplé - studené, řídké - husté) - snaží se ovlivňovat vznik barevných skvrn - procvičuje techniky hnětení a válení - poznává nové modelovací materiály - tvoří prostorové útvary přidáváním, ubíráním a prohýbáním hmoty - pracuje se stavebnicí - řeší obytný prostor, navrhuje interiér - řadí prvky do plochy - harmonicky střídá dvě - tři barvy - dekorativně řeší rytmické zpracování plochy pomocí volné osnovy - získává zájem o umělecké dílo - seznamuje se s dalšími autory	Experimentování s výtvarnými prostředky - sůlisk – barevný kontrast - zapouštění do vlhkého podkladu - krajina - nálada Modelování Organizace prostoru - dům - byt - město – obec Dekoratívni práce - dekorat. prostírání, talíř - ozdobný balící papír Výtvarné umění - ilustrace Helena Zmatlíková, - Zdeněk Smetana, Zdeněk Miler	OSV - kreativita - rozvoj smyslové citlivosti	Papírové makety Pískoviště Stavebnice Knihy ze školní i domácí knihovny

Vzdělávací oblast: **Umění a kultura**
 Vyučovací předmět: **Výtvarná výchova**
 Ročník: **3.**

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák - výtvarně zobrazuje své zážitky - rozvíjí svou představivost a fantazii - znázorňuje postavy lidí, zvířat, krajinné prvky, dopravní prostředky... - prvky syntetizuje na dějový celek - znázorňuje vyprávěný text - zkouší tvořit obrázkovou osnovu - zdokonaluje se ve vnímání přírody jako světa, tvarů a barev - učí se pozorovat - analyzuje zajímavé přírodniny - výtvarně vnímá rozdíly, různé tvary a podoby, - rozlišuje vlastnosti přírodnin (tvrdé – měkké, hladké – hrubé, hebké – drsné, ohebné - pevné) - tvoří prostorové útvary - zkoumá funkce - zlepšuje se ve znázorňování proporcí - poznává základní vztah mezi tvarem, funkcí a materiálem věcí - zobrazuje jednoduché předměty	Tematické práce - zážitky ze života dětí - ilustrace lidové pohádky - činnosti a hry - Vánoce - Velikonoce Výtvarné osvojování přírody - roční období - otisky přírodnin - hra s přírodními objekty - stavby s použitím přírodnin - stromy a rostliny Výtvarné osvojování věcí - věci kolem nás - jednoduché předměty denní potřeby	OSV - rozvoj schopnosti poznávání a sebepoznávání - seberegulace a sebeorganizace - poznávání lidí a mezilidských vztahů - komunikace, kooperace a rozhodování - kreativita - hodnocení EV - budování správného vztahu k přírodě - vytváření estetického vztahu k přírodní skutečnosti - využití přírodnin jako estetického doplňku	

Vzdělávací oblast: **Umění a kultura**
 Vyučovací předmět: **Výtvarná výchova**
 Ročník: **4.**

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák - rozvíjí tvořivost a sebevyjádření při práci z představy - vyváženě rozmisťuje obrazové prvky v ploše - snaží se ztvárnit vztahy mezi lidmi - pokouší se zachytit různé životní situace - rozvíjí tvořivost a seberealizaci při práci z fantazie, vyjadřuje barvou určitou náladu - rozvíjí estetické vnímání barev - vyhledává vhodnou barevnost k přírodním tvarům - učí se používat barevný kontrast při zobrazování přírodnin, dějů v přírodě - poznává a využívá symetrii přírodního tvaru při jeho výtvarném zpracování různými technikami - pozoruje, výtvarně vnímá a analyzuje barevnost a symetrické tvary podle skutečnosti i představ - zobrazuje uměle vytvořené předměty - vystihuje tvar, barvu a funkci technických předmětů - vyjadřuje barevný kontrast předmětů a pozadí	Tematické práce Zážitky ze života dětí a dospělých Zachycení mimořádných situací Ztvárnění fantazijních představ Lidové zvyky a tradice Výtvarné osvojování přírody Barevná příroda na podzim Ochrana přírody Svět zvířat a rostlin Výtvarné osvojování předmětů Předměty z domácnosti Dopravní prostředky, stavební stroje a mechanismy	OSV - rozvoj schopnosti poznávání a sebepoznávání - seberegulace a sebeorganizace - poznávání lidí a mezilidských vztahů - komunikace, kooperace a rozhodování - kreativita - hodnocení EV - budování správného vztahu k přírodě - vytváření estetického vztahu k přírodní skutečnosti - využití přírodnin jako estetického doplňku	

[illegible]

Vzdělávací oblast: **Umění a kultura**
 Vyučovací předmět: **Výtvarná výchova**
 Ročník: **5.**

Dílčí výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Žák - rozvíjí tvořivost a sebevyjádření při práci z vlastních zkušeností a představ - vyváženě rozmisťuje obrazové prvky v ploše - snaží se ztvárnit vztahy mezi lidmi - pokouší se zachytit různé životní situace - rozlišuje realitu od fantazie - vyjadřuje barvou určitou náladu - používá barevnou a tvarovou nadsázku - rozvíjí estetické vnímání barev - vyhledává vhodnou barevnost k přírodním tvarům - učí se používat barevný kontrast při zobrazování přírodnin, dějů v přírodě - poznává a využívá symetrii přírodního tvaru při jeho výtvarném zpracování různými technikami - pozoruje, výtvarně vnímá a analyzuje barevnost a symetrické tvary podle skutečnosti i představ - zobrazuje uměle vytvořené předměty - vystihuje tvar, barvu a funkci technických předmětů - vyjadřuje barevný kontrast předmětů a pozadí - dotváří předměty dle své fantazie	Výtvarné osvojování skutečnosti Tematické práce Zážitky ze života dětí a dospělých Zachycení mimořádných situací Ztvárnění fantazijních představ Lidové zvyky a tradice Výtvarné osvojování přírody Barevná příroda na podzim Ochrana přírody Svět zvířat a rostlin Výtvarné osvojování předmětů Předměty z domácnosti Dopravní prostředky, stavební stroje a mechanismy	OSV - rozvoj schopnosti poznávání a sebepoznávání - seberegulace a sebeorganizace - poznávání lidí a mezilidských vztahů - komunikace, kooperace a rozhodování - kreativita - hodnocení EV - budování správného vztahu k přírodě - vytváření estetického vztahu k přírodní skutečnosti - využití přírodnin jako estetického doplňku	

[illegible]